

Informatiebulletin Nationaal Park Oosterschelde april 2001, nummer 2

Bron: Informatiebulletin Nationaal Park Oosterschelde

Voor activiteiten overzicht kijk op www.npoosterschelde.nl

Oosterscheldekering

De zandhonger van de geulen Wat is dat en kunnen we die stillen?

De Oosterschelde met laag water is een landschap waar velen van genieten. Mensen, maar ook gels die er een maaltje vinden op slikken en platen en zeehonden die er rusten en hun jongen zogen. Dankzij de stormvloedkering kent de Oosterschelde nog getij. Maar het getij is gedempt en de gevolgen daarvan worden steeds duidelijker. De "zandhonger" lijkt daarbij het meest ingrijpend.

In een getijde gebied wordt de verhouding tussen geulen, slikken, platen en schorren o.a. bepaald door het verschil tussen hoog- en laagwater (het getijde verschil) en de kracht van het stromende water. Dat is altijd een dynamisch evenwicht. Zand dat tijdens stormen afstaat, bezinkt in de geulen. Bij het volgende springtij wordt het zand weer uit de geulen "geblazen" en op de platen en slikken afgezet. Hoe harder het water stroomt, hoe dieper de geulen zijn.

Sinds de Stormvloedkering is het getijverschil in de Oosterschelde afgenomen. Bovendien stroomt het water minder hard. Veel van de getijdenenergie gaat verloren wanneer het water zich door de nauwe openingen van de kering perst. Daardoor kan het water de diepe geulen niet meer in stand houden. De geulen "zitten te ruim in hun jas". De natuur lost dat zelf op door met

zand de geulen te verkleinen. Tot er weer een balans is. Daarvoor is veel zand nodig. Geschat wordt zo'n 400 miljoen m³: een schijf van meer dan 1 meter dik over de hele Oosterschelde! En zo ontstaat zandhonger.

Er zijn weinig manieren om aan zand te komen in de Oosterschelde. Vóór de bouw van de Deltawerken kwam er met de zee en de rivieren ook zand de Oosterschelde in. Maar dat gebeurt niet meer. Het enige beschikbare zand ligt op de platen, slikken en schorren. En die zakken dan ook langzaam in de geulen waardoor het onderwaterlandschap vervlakt. Het oppervlak van de platen vermindert eik jaar met zo'n 70 ha of 35 voetbalvelden en van de schorren verdwijnt zo'n 40 ha per jaar. Deze ontwikkeling is, zelfs voor de doorgewinterde bezoeker, nauwelijks waarneembaar. Maar bij ongewijzigd beleid zal de Oosterschelde er over een eeuw anders uit zien: meer water, minder schor en minder droogvallende gebieden.

Dieren en planten die afhankelijk zijn van die gebieden worden daardoor gevoeliger voor verstoringen. Ook voor mensen die juist van de schorren, platen en slikken genieten, wordt de Oosterschelde minder aantrekkelijk. Toch is het niet alleen kommer en kwel. Vissen vinden meer rustig, ondiep water om te paaien en op te groeien. Mosselboeren profiteren van de goede kweekgronden die zijn ontstaan en duikers genieten van de afgenomen troebelheid van het water. In het algemeen wegen de voordelen echter niet op tegen de nadelen.

Het oplossen van het probleem van de hele zandhonger door extra zand in de Oosterschelde te brengen lijkt geen haalbare kaart. Het is enorm duur en het verschuift het probleem van zandtekort naar bijvoorbeeld de kustzone. Het beschermen van plaat- en slikoevers met stenen of het steeds herstellen van platen zijn middelen die erger zijn dan de kwaal. Want daar zou de natuurlijkheid van de Oosterschelde sterk onder lijden. Wellicht komen er uit de Integrale Visie Deltawateren, die geschreven wordt o.l.v. de Provincie Zeeland, maatregelen waarmee de zandaanvoer vanuit de rivieren kan worden hersteld. Mogelijk bieden die soelaas op de langere termijn.

Op korte termijn kunnen de drie grootste schorren worden beschermd: het schor van Rumoirt, St. Annaland en de Rattekaai. Daarnaast kan, ter compensatie van verliezen buitendijks, worden geïnvesteerd in binnendijkse natuurontwikkeling à la Plan Tureluur. En tot slot, maar daarom niet minder belangrijk, wil Rijkswaterstaat graag samen met belanghebbenden verkennen of het haalbaar en wenselijk is om in de Krabbenkreek de zandhonger duurzaam op te heffen met een ingrijpende maar eenmalige ingreep. Met als doel om deze prachtige zijarm van de Oosterschelde, een compleet getijde gebied in het klein, voor de toekomst zeker te stellen.

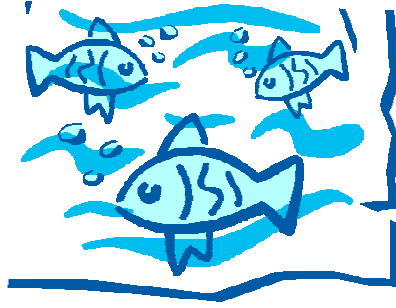
Kees Storm Rijkswaterstaat Zeeland

Ook op Tholen werkt het... plan Tureluur

Na heel wat aanloopproblemen is het dan eindelijk zo ver. De uitwerking van het natuurbeleidsplan vindt plaats in de Scherpenissepolder op het eiland Tholen. In de herfst van 2000 is een aanzet gemaakt. In 2001 zullen de werkzaamheden voor het grootste gedeelte afgerond worden.

Het gebied ligt langs de zuidrand van de Scherpenissepolder, grenzend aan de Oosterschelde. Het grootste gedeelte van dit gebied was landschappelijk al zeer de moeite waard. De kern wordt gevormd door de inlagen Boezem en Botgat. Alleen een aantal hectares rond boerderijen houdt een landbouwkundige functie. Het werk is een deel van Plan 'Tureluur' van de Zeeuwse Milieufederatie. De uitvoering van het plan is in handen van de Dienst landelijk Gebied en het beheer wordt toegewezen aan Staatsbosbeheer. Het leuke van het nieuwe natuurgebied is de overgang van zout buitendijks, via brak naar zoet binnendijks. Dergelijke gebieden waren vroeger in het Delta gebied zeer algemeen. Door die zout zoetovergangen is er een hoge soorten- diversiteit te verwachten. Van typische schorrenplanten zoals zeekraal, tot typische brakwaterplanten als ruppia naar zoete soorten, b.v. kamgras. In het brakwater vind je brakwaterkoksels en stekelbaarzen.

Door het toekomstige natuurlijke waterbeheer - hoge peilen in de winter en lage peilen in de zomer- is er plek voor slikbroeders zoals de kluut. Het gebied genoot al een zeer sterke belangstelling van rotganzen en in de toekomst verschaft het deze vogels een nog fijnere overwinteringsplaats. Het gebied wordt nu gedeeltelijk natter gemaakt door zand en klei af te graven. Bovendien wordt het zoute kwelwater vastgehouden door de drainage te verstoren en peilverhoging na te streven. Om een versnelde waterafvoer tegen te gaan worden kovelsloten gedempt. De waterkwaliteit is gegarandeerd doordat het Waterschap enkele jaren terug de inlaag 'Boezem-Botgat' heeft uitgebaggerd en voorzien van kwelbuizen. Daardoor komt schoon Oosterscheldewater onder de zeedijk door de inlaag in. Dat zoute water wordt gebruikt om het gebied nat te houden.

Om te voorkomen dat de landbouw daar schade van ondervindt worden maatregelen genomen. Zo is er een aparte afwatering onder de Kruitenburgsedijk door gerealiseerd. Ook is rond gebied een aarden wal van een halve meter opgeworpen. Het gebied is, zoals bijna alle Zeeuwse natuurbeleidsgebieden gaat, vrijgemaakt door ruilverkaveling, in dit geval van het blok Poortvliet Scherpenisse. In het gebied zijn nog een boerderij en een woning aanwezig. Gevolg is dat door een ingewikkelde constructie water van de inlaag naar het oostelijk gedeelte gepompt moet worden. Bovendien moeten er buffersloten komen om de bewoning te beschermen tegen de zoute invloed.

Om mensen van de meerwaarde van het gebied te laten genieten wordt er een vogelkijkscherm geplaatst. De meest geschikte plaats daarvoor moet nog worden gevonden. Op dit moment is er een discussie gaande of de Platteweg geopend moet blijven: voor recreatie en als verbindingroute naar het buitendijkse fietspad. De Gatweg en Schoondorpseweg en twee doodlopende wegen naar de zeedijk worden afgesloten. Bij het opstellen van het plan is getracht om de verstoring die vanuit het gebied kan optreden naar de landbouw (onkruidzadenverspreiding en kweltoename) te minimaliseren. Om toe te zien dat er toch geen onvoorziene effecten optreden, wordt er een convenant opgesteld tussen de betrokkenen waaronder de boerenorganisaties en Staatsbosbeheer.

In het natuurbeleidsplan was niet alleen de zuidkant van de Scherpenissepolder aangewezen maar ook de Klaas van Steelandpolder. Deze polder kon echter nog niet worden omgezet in natuurgebied wegens gebrek aan uit te ruilen grond. Dit moet dus later gebeuren.

Als dit een feit is, kun je spreken van een natuurkerngebied dat haar weerga niet kent.

drs. A.G.M. Sauter

Lid landinrichtingscommissie PoortvlietScherpenisse